

FACTSHEET KINDERMISHANDELING

Kindermishandeling wordt gepleegd door iemand uit de ‘huiselijke kring’ van het slachtoffer: ouders, verzorgers, familieleden of andere personen van wie het kind afhankelijk is voor zorg.

“Kindermishandeling is elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.”

(Wet op de Jeugdzorg, artikel 1, lid m)

Aard

Kindermishandeling is iedere vorm van mishandeling die voor een kind bedreigend of gewelddadig kan zijn.

Er zijn meerdere uitingsvormen van kindermishandeling:

- **Fysieke mishandeling;** alle vormen van lichamelijk geweld
- **Psychische mishandeling;** zoals uitschelden, afwijzen, bedreigen, bang maken
- **Fysieke verwaarlozing;** onthouding van nodige zorg en verzorging
- **Psychische verwaarlozing;** onthouding van positieve aandacht, liefde, warmte
- **Seksueel misbruik;** seksuele aanrakingen die een kind worden opgedrongen door iemand die fysiek en psychisch overwicht heeft.

Omvang

Kindermishandeling komt veel voor. Naar schatting zijn jaarlijks 119.000 kinderen slachtoffer. Dat zijn drie op de 100 kinderen, gemiddeld één in iedere schoolklas. Kinderen kunnen direct slachtoffer zijn, maar ook indirect; wanneer zij getuige zijn van geweld tussen ouders. Zij lopen het risico op ernstige emotionele en gedragsproblemen als gevolg van de blootstelling aan het geweld. Kinderen die opgroeien in zo’n onveilige situatie ontwikkelen een structurele verwarring over de betekenis van liefde, geweld en intimiteit en lopen een vergroot risico om later zelf slachtoffer of pleger te worden.



Opvoedonmacht

Er hoeft niet altijd sprake te zijn van opzettelijke mishandeling. Uit onmacht, onwetendheid of doordat ouders de zorg niet meer aankunnen, kan het gedrag van ouders ontsporen met kindermishandeling tot gevolg. Het gaat dan om ouders die bijvoorbeeld schreeuwen tegen de kinderen omdat ze dit zelf vanuit huis gewend zijn. Ouders die vaak negatieve dingen zeggen, omdat ze niet goed weten hoe ze met de kinderen om moeten gaan. Of ouders die niet de juiste kennis bezitten over de verzorging van kinderen. Dit noemen we opvoedonmacht.

Vechtscheidingen

In sommige gevallen kan het beëindigen van de relatie tussen ouders dusdanig schadelijk zijn voor een kind dat we spreken van een 'vechtscheiding'. Hierbij wordt er nauwelijks nog naar de kinderen geluisterd. De ouders zijn zo in strijd met elkaar, ieder overtuigd van het eigen gelijk, dat ze niet in de gaten hebben dat de kinderen eronder lijden. Bij een vechtscheiding zijn de kinderen altijd de dupe.

Seksueel misbruik

Vaak zwijgen kinderen over seksueel misbruik. Ze schamen zich, voelen zich schuldig of zijn bang voor wat er gebeurt als het misbruik bekend wordt. Kinderen die seksueel misbruikt zijn, kunnen fysieke en psychische signalen tonen, zoals: slaap- en eetproblemen, buikpijn, stemmingswisselingen, vrees voor bepaalde plekken of mensen, bedplassen of leeftijdsongepast (seksueel) gedrag. Deze signalen hoeven niet altijd te duiden op seksueel misbruik, er kan ook sprake zijn van andere problematiek. Bij plotselinge gedragsveranderingen bij kinderen is het raadzaam signalen te onderzoeken, of advies te vragen bij Veilig Thuis.

Risicofactoren

Er zijn enkele risicofactoren die de kans op het ontstaan van kindermishandeling vergroten:

Bij de ouders:

- Psychische of psychiatrische problemen
- Nare jeugdervaringen of gewelddadige familiegeschiedenis
- Onvoldoende opvoedingscapaciteit
- Negatief gezinsklimaat
- Partnerproblemen
- Gebrek aan dagelijkse routine en structuur
- Alleenstaand ouder of samengesteld gezin
- Lage sociaaleconomische status

Bij het kind:

- Vroeg geboren
- Moeilijk temperament (zoals huilbaby's)
- Vaak ziek
- Gedrags- en ontwikkelingsproblemen
- Lichamelijk of verstandelijk handicap

Signalen

Veel voorkomende signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling zijn:

- Zwerft vaak alleen op straat
- Trekt zich vaak terug
- Wordt uitgescholden door ouders
- Gaat niet graag naar huis
- Heeft altijd smerige kleren
- Is vaak zomaar agressief
- Heeft vaak blauwe plekken
- Is vaak angstig
- Heeft vaak verwondingen
- Huilt veel
- Is vaak heel schuw
- Heeft vaak iets gebroken
- Presteert slecht op school
- Bedenkt constant smoesjes
- Is bang voor ouders
- De ouders schreeuwen veel
- Loopt 's avonds alleen op straat
- Kan zich moeilijk concentreren
- Vertoont seksueel uitdagend gedrag

Let op: Bij het gebruiken van bovenstaande signalen is voorzichtigheid geboden. Het opmerken van één of enkele signalen hoeft geen grond te zijn voor een vermoeden van kindermishandeling. Er kan ook sprake zijn van andere problematiek. Daarbij is de gepresenteerde signalenlijst niet volledig. Ook andere signalen kunnen wijzen op kindermishandeling. Kijk op <http://www.kadera.nl/menu.php?menu=225> voor uitgebreide signaalkaarten.

Literatuur

- IJzendoorn, M.H. van, Prinzie, P., Euser, E.M., Groeneveld, M.G., Brilleslijper-Kater, S.N., van Noort-van der Linden, A.M.T., Bakermans-Kranenburg, M.J., Juffer, F., Mesman, J., Klein Velderman, M., & San Martin Beuk, M. (2007). *Kindermishandeling in Nederland anno 2005: De nationale prevalentiestudie mishandeling van kinderen en jeugdigen (NPM-2005)*. Z.pl.: Casimir Publishers.
- Lamers-Winkelmann, F., Slot, N.W., Bijl, B., & Vijlbrief, A.C. (2007). *Scholieren over Mishandeling: Resultaten van een landelijk onderzoek naar de omvang van kindermishandeling onder leerlingen van het voortgezet onderwijs*. Amsterdam/Duivendrecht: Vrije Universiteit van Amsterdam/PI Research.
- Lawick, J. van, Groen, M. & Baars, J. (2003). *Intieme oorlog. Over de kwetsbaarheid van familierelaties*. Amsterdam: Uitgeverij van Gennep BV.
- NJI (2013). *Risicofactoren en beschermende factoren voor kindermishandeling*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Pels, T., Lunnemann, K., & Steketee, M. (2011). *Opvoeden na partnergeweld. Ondersteuning van moeders en jongeren van diverse afkomst*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Rijksoverheid (2015). *Wat is kindermishandeling?* Verkregen op 17 maart, 2015, van <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kindermishandeling/wat-kindermishandeling-is>.
- Veilig Thuis (2015). *Geweld Thuis. Kindermishandeling*. Verkregen op 17 maart, 2015, van <http://www.vooreenveiligthuis.nl/geweld-thuis>.
- Veen, H.C.J. van der, & Bogaerts, S. (2010). *Huiselijk geweld in Nederland. Overkoepelend syntheserapport van het vangst-hervangst-, slachtoffer- en daderonderzoek 2007-2010*. Den Haag: WODC.
- Wolzak, A. (2009). *Kindermishandeling: signaleren en handelen: basisinformatie voor mensen die werken met kinderen*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut (NJI).